

Høring - Endringer i introduksjonsloven og statsborgerloven med forskrifter og utlendingsforskriften fra Kongsgård skolesenter i Kristiansand

Vi synes det er positivt at omfanget av rett og plikt til opplæring økes til 600 timer. Det er også positivt at en tenker seg at norskprøvene blir obligatoriske og at disse sees i sammenheng med en statsborgerprøve. Det er flott at begge prøvene vil være gratis. Innføring av nytt oppholdsbevis vil også være en lette, ikke minst i forbindelse med banktjenester. Vi mener det også er fornuftig å inkludere mishandlede personer som ikke er returnerbare i introduksjonsprogrammet. Vi opplever ikke mange saker per år, men de vi har er det mye tragisk forbundet med. Nå får disse personene, vanligvis kvinner, mulighet for et verdig liv.

Vi vil kommentere følgende punkter nærmere;

- *Innføring av obligatoriske avsluttende prøver i norsk*
- *Utvidelse av omfanget av rett og plikt til opplæring i norsk og samfunnskunnskap for voksne innvandrere økes fra 300 til 600 timer*
- *Endring i vilkårene for å få norsk statsborgerskap, bl.a. innføring av statsborgerprøve*

Innføring av obligatoriske prøver i norsk

Ved å innføringen av obligatoriske avsluttende norskprøver mener vi at det er viktig å ha en gjennomgang av eksisterende norskprøver. Vi mener det er flere sider ved disse prøvene som må vurderes

- *Måler prøvene en helhetlig språkkompetanse hos kandidatene, eller sagt med andre ord måler prøvene det de utgir seg for å måle og fanger de opp kandidatenes språkferdigheter slik prøvene er utformet nå.*
 - For å bestå norsk prøvene må kandidatene bestå alle delprøvene. Gode ferdigheter i en delprøve kompenseres ikke for dårlige ferdigheter i en annen. Dette vi slå negativt ut for blant annet tidligere analfabeter som nesten aldri når et skriftlig A2 nivå, men tilegner seg gode ferdigheter i muntlig norsk, slik at de består denne delferdigheten, men vil aldri få bestått i skriftlig, og vil dermed ikke få bestått på Norskprøve 2. Det er mulig at et mer gradert karaktersystem kan fange opp noe av dette. Det bør i hvert fall vurderes når de nye vurderingskriteriene skal utformes.
 - De senere årene har flyktninger til Norge i hovedsak kommet fra land med et dårlig utbygd utdanningssystem. Dette har medført at vi har mange deltakere på spor 1 og nedre spor 2. Mange av disse deltakerne er analfabeter. Ved å innføre obligatoriske prøver etter den modellen prøvene har i dag, vil det føre til at mange av våre deltakere aldri vil bestå en slik prøve fordi de får problemer med bestå delprøven: *skriftlig produksjon*. Dette vil innebære at de ikke kvalifiserer for statsborgerskap. Vi ser at det er lagt inn forslag til at kravene til bestått norskprøve kan fravikes. Det blir likevel galt dersom en såpass stor gruppe møter en prøveform som gjør at de ikke kan bestå en norskprøve. Kanskje bør en se på om det er mulig å fravike kravet til bestått i oppgavene som tester skriftlig produksjon. Vi mener at dette er en anledning til også å vurdere prøveformen og vurderingskriteriene. Det kan også vurdere om denne deltakergruppa kan bruke statsborgerprøven som en dokumentasjon i forhold til statsborgerskap dersom denne tilrettelegges godt. (se kommentarer under denne)

- *Ligger prøvene på et for høyt nivå?*
 - o Prøvene skal måle kandidatenes språkkompetanse på henholdsvis et A2 og et B1 nivå. Vi vet at strykprosenten på prøvene er høy. Vi ønsker å reise en problemstilling i forhold til om nivået på prøvene er blitt lagt på et for høyt nivå. Vi synes vi ser en tendens til at Norskprøve 2 beveger seg mot et B1 nivå og at Norskprøve 3 beveger seg mot et B2 nivå, i hvert fall i forhold til innhold og oppgavetyper. Noe av grunnen til dette, i hvert fall i forhold til Norskprøve 2, er at de fleste norskopplæringssettene lar alle deltakerne sine ta Norskprøve 2 pga av resultattilskuddet. Dette har ført til at mange kandidater sprenger grensen for A2-nivået slik at vanskegraden på prøven økes. Vi har gjort et miniforsøk på dette på Kongsgård opplæringscenter i forhold til delprøven som måler lytteferdigheter på B1 nivå. Her avdekkes at deltakere som på samme dag besvarer Eksempeltesten for 2005 og Eksempeltesten for 2008, scorer betydelig lavere på testen fra 2008.
 - o Vi stiller også spørsmål ved utformingen av delprøven som måler lytteforståelse. Den er ikke knytta til en sammenheng eller et tema som deltakerne kan forberede seg på, men består av en rekke muntlig fraser fra svært ulike situasjoner i dagliglivet som deltakerne må forholde seg til. En svært unaturlig situasjon som mange kandidater ikke behersker. Kanskje bør denne delprøven vurderes på nytt. Lytting kan knyttes til delprøven hvor kandidaten blir prøvet i muntlig norsk der de gjennom samtale får vist at de forstår muntlig norsk. Den kan også tenkes at de får lytte til en innspilt samtale hvor tema er kjent på forhånd, som etter avspilling blir gjenstand for en samtale. Dette gjøres til muntlig avgangsprøve til grunnskoleeksamen for voksne.
 - o Vi stiller også spørsmål ved om prøvene har fått et for "akademisk" tilsnitt. Det er utvilsomt dyktige folk i Norsk språktest ved UIB som står ansvarlig for utvikling av prøvene. Men det kan stilles spørsmål ved om de har tilstrekkelig kontakt med fagmiljøene som står i opplæringa til daglig. Vi mener ikke at det er deltakernes nivå som skal ligge til grunn for nivået på prøvene, men utforminga og innholdet kan relateres bedre til deltakerne. Kanskje hadde det vært en ide å opprette en fagnemnd med medlemmer fra ulike voksenopplæringssetra som støtte i utforming av prøvene, slik en kjenner det fra grunnskole og videregående skole. Det kan også vurderes om VOX som faglig instans i voksenopplæringa kan trekkes inn i dette arbeidet.
- *Forholder prøvene seg i tilstrekkelig grad til læreplanene*
 - o Læreplanen – det er også veldig viktig at innholdet i prøvene er i samsvar med temaene i læreplanen. Vi er klar over at dette er en prøve som måler et generelt språknivå uten et spesielt pensum knytta til, men likevel skal tema og språk knyttes til læreplanen. Aller viktigst i forhold til Norskprøve 2.
- *Gratis prøver*
 - o Det er flott at prøvene blir gratis, også når en kandidat kontinuerer. Det kan imidlertid være et lite aber ved dette. Deltakeren bestemmer i dag, og skal fortsatte bestemme når vedkommende vil gå opp til en norskprøve. Læreren har en veiledende rolle. Mange deltakere har dårlig tid, og ønsker å melde seg opp før læreren anbefaller deltakeren å gå opp. Slik ordningen er nå, at deltakeren må betale for neste prøve dersom resultatet blir "ikke bestått" være det som får vedkommende til å "høre på" læreren, og vente. Men dette er ikke noen vesentlig innvending.

Utvidelse av omfanget av rett og plikt til opplæring i norsk og samfunnskunnskap for voksne innvandrere økes fra 300 til 600 timer

- Vi synes det er positivt at omfanget av opplæringen økes fra 300 til 600 timer. Det er stort sett bare enkelte akademikere fra Europa som kan nå et akseptabelt språknivå i norsk på 300 timer. De aller fleste av våre deltakere bruker minst 600 timer, de fleste bruker minst 1000 timer. Det er imidlertid beklagelig at det heller ikke denne gang kommer forslag om at EU-borger kan få gratis opplæring, i hvert fall 300 timer. Det ville i det minste være en start.
- 50 timer samfunnsfag – Som det påpekes i høringa er det mange små opplæringssteder som ikke har fått sving på denne opplæringa. Vi tror ikke dette bare gjelder de små opplæringsstedene. Vi opplever den eksisterende ordninga som vanskelig å gjennomføre på en faglig forsvarlig måte. Vi gjør dette mer av plikt, samtidig som vi ser store faglig svakheter ved gjennomføringa. Denne opplæringa skal gis så tidlig som mulig i opplæringsløpet på et språk deltakerne forstår. Viktige samfunnsfaglige temaer skal altså gjennomføres i en fase av opplæringa deltakerne har svært mye å forholde seg til. Flere av temaene er av en slik art at læringseffekten blir mye større dersom en kan bearbeide temaet gjennom hele opplæringsløpet, f. eks temaet "demokrati". Dette blir enda tydeligere når det blir 600 timer obligatorisk opplæring. Og hva med dem som skal gå 3000 timer. Vi ber om at det igjen vurderes om det ikke er mer tjenelig å legge dette inn som del av pensum i Læreplanen i norsk og samfunnskunnskap, slik at deltakerne får en mer spiralformet opplæring i temaene som nå er skilt ut i 50-timer samfunnsfag. Da vil en også stå noe friere i å gi dette på et språk deltakerne forstår fordi norsk kan brukes. Det er ikke lett å skaffe alle deltakerne tolker på et språk de behersker. Da tyr man gjerne til engelsk, noe som ofte er en mye dårligere løsning enn norsk ville ha vært på et seinere tidspunkt.
- 50 timer samfunnsfag og statsborgerprøven – Høringa er lite konkret i forhold til innholdet i statsborgerprøven. Vi mener det bør vurderes om 50-timer samfunnsfag og pensum til statsborgerprøven bør sees i sammenheng. Da vil kanskje hele den vanskelige problematikken rundt 50-timer samfunnsfag forsvinne.

Endringer i vilkårene for å få norsk statsborgerskap, bl.a. innføring av statsborgerprøve

- Det er spennende tanker å innføre en statsborgerprøve. Det som blir viktig er at en finner en prøveform, et innhold og et nivå på prøven som gjør at den ikke ekskluderer grupper fra å bli norske statsborgere. Vi har allerede nevnt at vi her på Kongsgård skolesenter har mange deltakere med liten eller ingen skolebakgrunn. Disse deltakerne kan opparbeide seg gode muntlige ferdigheter i norsk. De kan også opparbeide seg en viss grad av leseferdighet, men blir bare unntaksvis gode skrivere. Det blir derfor svært viktig at det finnes alternative måter i statsborgerprøven på å vise at de har de kunnskapene som blir etterspurt. Det bør absolutt være mulig å gjennomføre denne prøven muntlig, hvor både spørsmål og svar leses/besvares muntlig. Det blir også viktig å gjøre pensumet til statsborgerprøven, slik det foreslås i høringa, tilgjengelig på ulike måter, som skrevne tekster, lydfiler og kanskje også gjennom bilder/film/animasjon. I tillegg må det bearbeides på en måte som gjør innholdet tilgjengelig for alle.
- Som nevnt over, mener vi at pensum til statsborgerprøven må sees i sammenheng med temaene i 50-timer samfunnsfag og Læreplan i norsk med samfunnskunnskap. Innhold og tema må nødvendigvis hentes herfra, og det ville være en gylden anledning til å se på

hvordan de 50 timene i samfunnsfag kan få en annen status, opplæringsform og bedre integrering i norskopplæringa.

Morten Hauger
rektor